

Sukupuolivähemmistöt Kouluterveyskyselyssä

Luokitus

Kouluterveyskyselyssä kysyttiin sukupuolta kahdella kysymyksellä: ”Mikä on virallinen sukupuolesi?” ja ”Mitä sukupuolta tunnet olevasi?” (2019–2023: ”Koetko olevasi?”). Vastausvaihtoehdot ensimmäiseen kysymykseen olivat 1) poika ja 2) tyttö ja toiseen 1) poika, 2) tyttö, 3) molempia, 4) en kumpaakaan ja 5) kokemukseni vaihtelee.

Sukupuolen kokemusta tarkastellaan kaksiluokkaisena:

- sukupuolivähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret ja
- cissukupuoliset lapset ja nuoret.

Sukupuolivähemmistöihin kuuluviksi määriteltiin ne, jotka vastasivat ensimmäisessä kysymyksessä ”poika” ja toisessa ”tyttö” tai ensimmäisessä kysymyksessä ”tyttö” ja toisessa kysymyksessä ”poika” sekä ne, jotka vastasivat toisessa kysymyksessä vaihtoehdon ”molempia”, ”en kumpaakaan” tai ”kokemukseni vaihtelee”. Ne, joiden virallinen ja koettu sukupuoli olivat kyselyhetkellä samat, ovat cissukupuolisia. Cissukupuolisiin voi kuulua myös transtaustaisia nuoria, jotka ovat täyttäneet 18 vuotta ja voineet vahvistaa juridisen sukupuolensa vastamaan omaa sukupuoltaan.

Epäuskottavien vastaajien tunnistaminen

Nuorilta kerättyä tietoa tarkasteltaessa on otettava huomioon myös epäuskottavien vastausten mahdollisuus – erityisesti, kun tarkastellaan erilaisia vähemmistöryhmiä. Kouluterveyskyselyn vastauksia on kartoitettu sekä sisällöllisesti että vastausteknisesti niiden tunnistamiseksi. Pienellä osalla Kouluterveyskyselyyn vastanneista perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista havaittiin poikkeavaa vastaamiskäyttäytymistä matriisikysymyksissä.

Katso tarkemmin [Laaturaportti: Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely](#)

Perusopetuksen 8. ja 9. luokan, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten vastaajista 0,9 prosenttia (n=1357) vuonna 2019, 1,4 prosenttia (n=2226) vuonna 2021, 1,6

prosenttia (n=2421) vuonna 2023 ja 1,2 prosenttia vuonna 2025 (n=2069) vastasi vähintään viidessä matriisissa poikkeavaan reunaan tai vähintään neljässä matriisissa diagonaalisen vastauskuvion. Nämä vastaajat poistettiin sukupuolivähemmistöjen tarkasteluista¹.

Aineisto

Sukupuolivähemmistöihin ilmoitti kuuluvansa 5 prosenttia perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaista, 4 prosenttia perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja 3 prosenttia ammattiin opiskelevista vuonna 2025 (taulukko 1). Kaikilla kouluasteilla viralliselta sukupuoleltaan tytöistä (5–7 %) useampi kuin pojista (2–3 %) ilmoitti kuuluvansa sukupuolivähemmistöihin.

Taulukko 1. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien osuus (%) ja määrä (suluissa) perusopetuksen 4. ja 5. luokan ja 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista virallisen sukupuolen ja kouluasteen mukaan Kouluterveyskyselyssä vuosina 2019–2025.

Kouluaste ja virallinen sukupuoli	2019	2021	2023	2025
Perusopetuksen 4. ja 5. lk pojat	..	..	2 % (1145)	2 % (1240)
Perusopetuksen 4. ja 5. lk tytöt	..	..	7 % (3171)	7 % (3282)
Perusopetuksen 4. ja 5. lk yhteensä*	..	..	5 % (4379)	5 % (4574)
Perusopetuksen 8. ja 9. lk pojat	3 % (1063)	2 % (908)	2 % (932)	3 % (1220)
Perusopetuksen 8. ja 9. lk tytöt	5 % (1978)	8 % (3542)	8 % (3377)	5 % (2382)
Perusopetuksen 8. ja 9. lk yhteensä*	4 % (3087)	5 % (4502)	5 % (4350)	4 % (3632)
Lukion pojat	2 % (310)	2 % (322)	2 % (418)	2 % (473)
Lukion tytöt	3 % (778)	5 % (1398)	7 % (1775)	5 % (1300)
Lukio yhteensä*	3 % (1096)	4 % (1728)	5 % (2213)	4 % (1785)
Ammatillisten oppilaitosten pojat	2 % (248)	2 % (190)	2 % (214)	2 % (225)
Ammatillisten oppilaitosten tytöt	4 % (393)	6 % (498)	7 % (594)	6 % (565)
Ammatillinen oppilaitos yhteensä*	3 % (649)	3 % (697)	4 % (819)	3 % (799)

* Sisältää myös ne, jotka eivät ilmoittaneet virallista sukupuolta.

Taulukoissa 2–5 kerrotaan vastausjakaumat sukupuolen kokemusta kartoittavasta kysymyksestä vuosina 2019–2025.

¹ Aikaisempina vuosina julkaistuissa sukupuolivähemmistöjen tarkasteluissa käytettiin epäuskottavien vastausten poissulkemisessa eri kriteeriä kuin tässä.

Taulukko 2. Sukupuolen kokemus. Osuudet (%) perusopetuksen 4. ja 5. luokan ja 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista virallisen sukupuolen ja kouluasteen mukaan Kouluterveyskyselyssä vuonna 2025.

Kouluaste ja virallinen sukupuoli	Poika	Tyttö	Molempia	En kumpakaan	Koke-mukseni vaihtelee	Yhteensä	N
Perusopetuksen 4. ja 5. lk pojat	98 %	0,4 %	1 %	1 %	1 %	100 %	51821
Perusopetuksen 4. ja 5. lk tytöt	1 %	94 %	2 %	1 %	2 %	100 %	50633
Perusopetus 4. ja 5. lk yhteensä*	50 %	46 %	2 %	1 %	1 %	100 %	102688
Perusopetuksen 8. ja 9. lk pojat	97 %	1 %	0,4 %	0,4 %	1 %	100 %	46858
Perusopetuksen 8. ja 9. lk tytöt	1 %	95 %	1 %	1 %	2 %	100 %	47424
Perusopetus 8. ja 9. lk yhteensä*	49 %	48 %	1 %	1 %	2 %	100 %	94413
Lukion pojat	98 %	1 %	0,3 %	0,4 %	1 %	100 %	19499
Lukion tytöt	1 %	95 %	0,3 %	1 %	2 %	100 %	27592
Lukio yhteensä*	41 %	56 %	0,3 %	1 %	2 %	100 %	47131
Ammatillisten oppilaitosten pojat	98 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	1 %	100 %	14145
Ammatillisten oppilaitosten tytöt	2 %	95 %	1 %	2 %	2 %	100 %	10193
Ammatillinen oppilaitos yhteensä*	58 %	40 %	0,4 %	1 %	1 %	100 %	24388

* Sisältää myös ne, jotka eivät ilmoittaneet virallista sukupuolta.

Taulukko 3. Sukupuolen kokemus. Osuudet (%) perusopetuksen 4. ja 5. luokan ja 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista virallisen sukupuolen ja kouluasteen mukaan Kouluterveyskyselyssä vuonna 2023.

Kouluaste ja virallinen sukupuoli	Poika	Tyttö	Molempia	En kumpakaan	Koke-mukseni vaihtelee	Yhteensä	N
Perusopetuksen 4. ja 5. lk pojat	98 %	0,4 %	1 %	1 %	1 %	100 %	46832
Perusopetuksen 4. ja 5. lk tytöt	1 %	93 %	2 %	1 %	2 %	100 %	47880
Perusopetus 4. ja 5. lk yhteensä*	49 %	47 %	1 %	1 %	2 %	100 %	94908
Perusopetuksen 8. ja 9. lk pojat	98 %	1 %	0,3 %	1 %	1 %	100 %	41200
Perusopetuksen 8. ja 9. lk tytöt	2 %	92 %	1 %	2 %	3 %	100 %	43613
Perusopetus 8. ja 9. lk yhteensä*	48 %	48 %	1 %	1 %	2 %	100 %	84941
Lukion pojat	98 %	1 %	0,3 %	0,4 %	1 %	100 %	18400
Lukion tytöt	1 %	93 %	0,4 %	2 %	3 %	100 %	26131
Lukio yhteensä*	41 %	55 %	0,4 %	2 %	2 %	100 %	44577
Ammatillisten oppilaitosten pojat	98 %	1 %	0,3 %	0,4 %	1 %	100 %	10690
Ammatillisten oppilaitosten tytöt	2 %	93 %	1 %	2 %	3 %	100 %	8063
Ammatillinen oppilaitos yhteensä*	57 %	40 %	1 %	1 %	2 %	100 %	18796

* Sisältää myös ne, jotka eivät ilmoittaneet virallista sukupuolta.

Taulukko 4. Sukupuolen kokemus. Osuudet (%) perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista virallisen sukupuolen ja kouluasteen mukaan Kouluterveyskyselyssä vuonna 2021.

Kouluaste ja virallinen sukupuoli	Poika	Tyttö	Molempia	En kumpakaan	Koke-mukseni vaihtelee	Yhteensä	N
Perusopetuksen 8. ja 9. lk pojat	98 %	0,4 %	0,3 %	0,4 %	1 %	100 %	43003
Perusopetuksen 8. ja 9. lk tytöt	1 %	92 %	1 %	2 %	4 %	100 %	46149
Perusopetus 8. ja 9. lk yhteensä*	48 %	48 %	1 %	1 %	2 %	100 %	89300
Lukion pojat	98 %	0,4 %	0,2 %	0,3 %	1 %	100 %	18974
Lukion tytöt	1 %	95 %	0,4 %	1 %	2 %	100 %	28096
Lukio yhteensä*	40 %	57 %	0,3 %	1 %	2 %	100 %	47119
Ammatillisten oppilaitosten pojat	99 %	0,2 %	0,2 %	0,3 %	1 %	100 %	12317
Ammatillisten oppilaitosten tytöt	1 %	95 %	1 %	1 %	2 %	100 %	9067
Ammatillinen oppilaitos yhteensä*	57 %	40 %	1 %	1 %	1 %	100 %	21419

* Sisältää myös ne, jotka eivät ilmoittaneet virallista sukupuolta.

Taulukko 5. Sukupuolen kokemus. Osuudet (%) perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista virallisen sukupuolen ja kouluasteen mukaan Kouluterveyskyselyssä vuonna 2019.

Kouluaste ja virallinen sukupuoli	Poika	Tyttö	Molempia	En kumpakaan	Koke-mukseni vaihtelee	Yhteensä	N
Perusopetuksen 8. ja 9. lk pojat	98 %	1 %	0,4 %	1 %	1 %	100 %	41941
Perusopetuksen 8. ja 9. lk tytöt	1 %	96 %	1 %	1 %	2 %	100 %	43685
Perusopetus 8. ja 9. lk yhteensä*	48 %	49 %	1 %	1 %	1 %	100 %	85753
Lukion pojat	98 %	0,3 %	0,2 %	0,3 %	1 %	100 %	18145
Lukion tytöt	1 %	97 %	0,4 %	1 %	1 %	100 %	26178
Lukio yhteensä*	41 %	57 %	0,3 %	1 %	1 %	100 %	44363
Ammatillisten oppilaitosten pojat	98 %	0,3 %	0,2 %	0,3 %	1 %	100 %	13763
Ammatillisten oppilaitosten tytöt	1 %	96 %	1 %	1 %	1 %	100 %	9301
Ammatillinen oppilaitos yhteensä*	59 %	39 %	1 %	1 %	1 %	100 %	23099

* Sisältää myös ne, jotka eivät ilmoittaneet virallista sukupuolta.